

УДК 351.863.7

*В. О. Жаховський,
кандидат наук з державного управління, доцент,
провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту
проблем військової медицини, Українська військово-медична академія, м. Київ*
*В. Г. Лівінський,
науковий співробітник Науково-дослідного інституту
проблем військової медицини, Українська військово-медична академія, м. Київ*

ВОЄННО-МЕДИЧНА ДОКТРИНА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК І ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

V. Zhakhovsky,
PhD in Public Administration, Associate, Senior Research Fellow
of the Research Institute for Military Medicine, Ukrainian Military Medical Academy, m. Kyiv
V. Livinsky',
Researcher Research Institute for Military Medicine, Ukrainian Military Medical Academy, m. Kyiv

MILITARY MEDICAL DOCTRINE UKRAINE AS AN INSTRUMENT OF STATE CONTROL
IN THE FORMATION OF MEDICAL SUPPORT TROOPS AND CIVILIANS IN WARTIME

У статті розглядаються проблемні питання медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення під час антитерористичної операції та в ході "гібридної війни", а також причини, що призвели до їх виникнення. Акцентується увага на необхідності опрацювання та затвердження у державі узагальнюючого нормативно-правового документу, що визначав би порядок медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час. Наголошується на необхідності всебічного забезпечення потреб медичних служб Збройних Сил України та інших військових формувань, цивільних закладів охорони здоров'я, а також відповідальності органів державної влади за розвиток військової охорони здоров'я та забезпечення її спроможностей.

The article deals with the problematic issues of medical support troops and civilians during counter-terrorist operations and in the "hybrid war" and the reasons that led to their emergence. Attention is focused on the need to develop and improve, in summarizing the state of the legal document that establishes the procedure for medical support troops and civilians in wartime. The need for comprehensive health services to meet the needs of the Armed Forces of Ukraine and other military formations, civilian health care and responsibility of public authorities for the development of military health, and its capabilities.

Ключові слова: медичне забезпечення, Доктрина медичного забезпечення Збройних Сил України, Воєнно-медична доктрина України.

Key words: medical providing, Doctrine of the medical providing of the Armed Forces of Ukraine, Military-medical doctrine of Ukraine.

ВСТУП

Антитерористична операція (АТО) на сході України стала серйозним випробовуванням на зрілість для держави та її інститутів і сприяла ма-

совому підйому самосвідомості та патріотизму серед населення України. Зважаючи на її тривалість, розмах та поширення на значну територію, проведення декількох хвиль мобілізацій, які

не є характерними для АТО, стає зрозумілим, що Україна перебуває де-факто у стані війни, а точніше в умовах так званої неоголошеної "гібридної війни". Про це також свідчить кількість санітарних та безповоротних людських втрат, яких зазнала наша держава.

Так, за інформацією Управління по координації гуманітарних питань ООН станом на 13 грудня 2014 року жертвами воєнної агресії на сході України стали 4 634 особи, а число поранених складає 10 243 особи [4]. За даними українських офіційних джерел під час операції на сході України загинули близько 1 250 військовослужбовців, понад 4 тисячі зазнали поранення [5].

В АТО беруть участь військові частини, з'єднання і підрозділи (військові частини) Збройних Сил України (ЗС України) та інших військових формувань, які за мирного часу мають різне призначення і виконують абсолютно різні функції та завдання. До медичного забезпечення військовослужбовців залучені наявні сили та засоби медичних служб ЗС України та інших військових формувань, що беруть участь в АТО, стаціонарні і мобільні військові заклади охорони здоров'я, а також окремі цивільні заклади охорони здоров'я, які органічно включилися до лікувально-евакуаційної системи. Проте в цілому своєчасність та якість медичних заходів не задовольняють ні самих поранених, ні військове керівництво, ні керівництво держави.

Головними причинами проблем з медичним забезпеченням в зоні АТО стали відсутність у медичних служб ЗС України та інших військових формувань необхідних сил і засобів, а також відсутність взаємодії та узгодженості в діях медичних служб різних військових формувань і системи цивільної охорони здоров'я. Вирішення цих проблем, забезпечення своєчасною медичною допомогою поранених військовослужбовців і цивільного населення, якісне їх лікування можливе за умов створення у державі єдиної системи військової охорони здоров'я, яка б об'єднала зусилля всіх учасників у чітко працюючий механізм. Реалізація зазначеного, на думку авторів, можлива за умови опрацювання та затвердження документа державного рівня — Воєнно-медичної доктрини України (Доктрина) як інструменту державного управління формуванням системи медичного забезпечення військ і цивільного населення у воєнний час, що має стати основою для розробки всіх інших нормативно-правових актів щодо медичного забезпечення військ та цивільного населення в умовах бойових дій, як Конституція України є основою для законотворчого процесу в державі. Вона призвана бути "дорожньою картою" для розбудови організаційних основ системи військової охорони здоров'я. При збереженні організаційної самостійності медичних служб ЗС України та інших військових формувань, цивільних закладів охорони здоров'я Доктрина має ліквідувати відомчі розбіжності між ними та забезпечити єдині підходи до організації медично-

го забезпечення і надання вичерпної медичної допомоги пораненим військовослужбовцям та цивільному населенню в умовах бойових дій і надзвичайних ситуацій.

МЕТА РОБОТИ

Мета роботи полягає в обґрунтуванні необхідності опрацювання та запровадження в діяльності медичних служб ЗС України та інших військових формувань (медичних служб), цивільної охорони здоров'я єдиних загальнодержавних підходів як елементу державного управління в організації надання медичної допомоги, лікування та реабілітації військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час та за інших умов застосування військ.

Об'єкт дослідження: система медичного забезпечення військ у мирний і воєнний час.

Предмети дослідження: сили і засоби медичних служб ЗС України та інших військових формувань, організація медичного забезпечення військ у воєнний час.

Методи досліджень: історичний, бібліосемантичний, аналітичний, системного підходу.

Матеріали досліджень: наукові публікації за темою, нормативно-правові акти держави, керівні документи з організації медичного забезпечення ЗС України та інших військових формувань, обліково-звітні документи з питань організації медичного забезпечення ЗС України, звітні матеріали головних медичних фахівців Міністерства оборони України (МО України) та науково-педагогічних працівників Української військово-медичної академії (УВМА) щодо медичного забезпечення в зоні АТО.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Робочою групою Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, яка наприкінці серпня 2014 року вивчала стан медичного забезпечення в зоні АТО [9], зроблено висновок, що існуюча система охорони здоров'я як цивільного населення, так і військовослужбовців ЗС України та інших військових формувань, попри її недосконалість, діє та в основному забезпечує виконання покладених на неї завдань. Водночас підтверджено наявність ряду серйозних проблем у медичному забезпеченні військ і відсутність ефективної взаємодії між їхніми медичними службами та цивільними закладами охорони здоров'я, що негативно відображається на стані медичного забезпечення в цілому, своєчасності та якості надання медичної допомоги пораненим та їх лікування, а на сьогодні найважливіші з них такі:

1. Військовослужбовці ЗС України та інших військових формувань не забезпечені уніфікованими індивідуальними засобами медичного захисту та не мають навичок їх застосування.

2. У медичних службах відсутні сучасні засоби розшуку поранених в осередках санітарних втрат, індивідуальні носії медичної інформації, інформаційні системи підтримки процесу управ-

ління медичним забезпеченням, засоби цифрово-го зв'язку тощо.

3. У ЗС України та інших військових формуваннях відсутній броньований санітарний транспорт для вивезення поранених з поля бою (осередків санітарних втрат) і санітарний транспорт для медичної та аеромедичної евакуації.

4. Наявне комплектно-табельне оснащення медичних служб морально і фізично застаріло та не відповідає вимогам сучасності, відсутні мобільні модулі для розгортання етапів медичної евакуації тощо.

5. Медичні підрозділи військових частин і з'єднань (медичні пункти, медичні роти), військові мобільні госпіталі (ВМГ), що використовуються для надання медичної допомоги в районах бойових дій, не забезпечені сучасними засобами життєдіяльності в польових умовах, які б гарантували їх автономність, мобільність, спроможність розгортання та згортання у найкоротші терміни, стабільне електроживлення, водо- та теплопостачання.

6. Існуючим комплектом сил та засобів медичних служб ЗС України та інших військових формувань, навіть за умов їх підсилення, доукомплектування і використання мобілізаційного ресурсу, активного маневру силами та засобами, неможливо повністю забезпечити потреби військ (сил) у медичному забезпеченні, що обумовлює необхідність залучення потенціалу цивільної системи охорони здоров'я та формування єдиного медичного простору.

7. Під час надання медичної допомоги пораненим у цивільних лікувальних закладах виявилася проблема необізнаності медичного персоналу з особливостями перебігу бойової патології, зумовленої вогнепальними та мінно-вибуховими пораненнями, що не дозволяло цивільним лікарям (хірургам) застосувати правильну тактику лікування на початкових етапах лікування, а у подальшому призводило до ускладнень, необхідності повторних хірургічних втручань та збільшення тривалості лікування і реабілітації поранених.

8. Практично відсутня єдина система управління та координації дій медичних служб ЗС України, інших військових формувань та системи цивільної охорони здоров'я України.

Обмежені можливості медичних служб ЗС України та інших військових формувань, а також хаотичні зусилля волонтерів щодо покращення стану медичного забезпечення військ не в змозі докорінно виправити ситуацію.

Вітчизняні фахівці у галузі військової охорони здоров'я давно прийшли до висновку про необхідність опрацювання та затвердження такого документу як воєнно-медична доктрина [1; 2; 3].

За часів незалежної України робилися неодноразові спроби її опрацювання, було навіть підготовлено декілька проектів, які відрізнялися один від одного хіба що обсягом інформації, що в них закладалася. Проте вони були спрямовані виключно на визначення порядку та організації

медичного забезпечення ЗС України в різних умовах застосування та, за необхідності, могли використовуватися медичними службами інших військових формувань, що не дозволяло довести роботу щодо їх опрацювання до логічного завершення.

При цьому по змісту вони фактично наближались до керівництв та настанов, що визначають порядок медичного забезпечення ЗС України у мирний та воєнний час, не передбачали створення єдиної системи медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час та формування єдиного медичного простору. Це і обумовлювало їхню назву — військово-медична доктрина, тобто та, що визначає мету, завдання і порядок діяльності медичної служби ЗС України, практично не враховуючи при цьому особливостей медичного забезпечення інших військових формувань та залучення системи цивільної охорони здоров'я.

У наш час місце і роль такого документу визначене Системою оперативних стандартів Збройних Сил України, що затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України, яка передбачає опрацювання та упорядкування керівних документів, що застосовуються у сфері діяльності ЗС України у мирний час і в особливий період, за напрямками діяльності з питань управління, підготовки, застосування та забезпечення ЗС України, а за рівнями застосування — стратегічно-го, оперативного та тактичного рівнів [6].

У відповідності до Системи оперативних стандартів за напрямом медичного забезпечення передбачено опрацювання, введення в дію та використання у ЗС України таких керівних документів: Доктрина медичного забезпечення Збройних Сил України; Керівництво з медичного забезпечення Збройних Сил України у мирний час; Настанова з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період.

Аналогічні документи як основа військово-медичних стандартів прийняті та застосовуються у збройних силах багатьох країн світу, зокрема "Принципи і політика медичного забезпечення військ НАТО" (МС 326/1).

На цей час Доктрина медичного забезпечення Збройних Сил України опрацьована та введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України [7]. Вона визначає мету, завдання і принципи медичного забезпечення ЗС України, вимоги до системи медичного забезпечення та організаційні основи медичного забезпечення у мирний і воєнний час.

Керівництво з медичного забезпечення Збройних Сил України у мирний час також опрацьовано, затверджене та введено в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України [8]. Його положення визначають порядок та особливості медичного забезпечення ЗС України в умовах їх повсякденної діяльності, а також зміст і організацію роботи закладів охорони здоров'я та медичних підрозділів військових частин ЗС України тощо.

На цей час продовжується опрацювання Настанови з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період.

Воєнно-медична доктрина України за змістом і повноваженнями виходить за межі застосування ЗС України та інших військових формувань.

У зв'язку з тим, що вона визначатиме мету, завдання, принципи та порядок медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час, а головне — відповідальність держави та органів виконавчої влади за розвиток системи військової охорони здоров'я, на нашу думку, вона має називатися Воєнно-медична доктрина України.

За результатами роботи Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я було прийнято Рішення "Про вжиття невідкладних заходів для поліпшення стану організації медичного забезпечення населення та учасників антитерористичної операції" [9], яким пропонується Президенту України прискорити прийняття Військово-медичної доктрини України.

Водночас за ініціативою Національної академії медичних наук України та її дорученням медичними фахівцями МО України за участю керівників медичних служб військових формувань опрацьований проект Воєнно-медичної доктрини України, який розглянутий та схвалений на засіданні Президії Національної академії медичних наук України і в Національному інституті стратегічних досліджень України, обговорений на робочій нараді в Адміністрації Президента України, в Раді національної безпеки і оборони України, а також підтриманий учасниками круглого столу в Національній академії державного управління при Президенті України.

Пряме доручення щодо невідкладного опрацювання Доктрини міститься в Указі Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року "Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки" [10].

Зважаючи на те, що Доктрина за змістом і повноваженнями виходить за межі застосування окремо ЗС України та інших військових формувань, визначає мету, завдання, принципи, вимоги щодо медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час, порядок його здійснення, а головне — відповідальність держави та органів виконавчої влади за розвиток системи військової охорони здоров'я і забезпечення її спроможностей у воєнний час, на думку авторів, цей документ має називатися саме Воєнно-медична доктрина України.

Воєнно-медична доктрина України — це сукупність поглядів, науково обґрунтованих принципів, єдиних організаційних вимог щодо організації медичного забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань і цивільного населення у воєнний час та під час надзвичайних ситуацій.

Підготовлений проект Доктрини містить п'ять розділів, якими визначатиметься мета, принципи,

організаційні основи системи військової охорони здоров'я, повноваження та відповідальність, фінансове та ресурсне забезпечення, наукове супроводження військової охорони здоров'я та вирішення проблем військової медицини.

Метою Воєнно-медичної доктрини України має бути об'єднання зусиль та забезпечення взаємодії медичних служб ЗС України, інших військових формувань, а також цивільної охорони здоров'я для досягнення максимальної ефективності їх діяльності щодо медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення у воєнний час.

Воєнно-медичною доктриною України визначатимуться принципи медичного забезпечення, що, на нашу думку, мають бути такими:

- єдині організаційні засади діяльності медичних служб, незалежно від відомчого підпорядкування;

- єдине розуміння причин зниження (втрати) боєздатності військовослужбовців та шляхів її підвищення (збереження) в умовах мирного та воєнного часу;

- єдині погляди на профілактику, діагностику, надання медичної та психологічної допомоги, евакуацію, лікування, медичну та психологічну реабілітацію поранених і хворих, профілактику бойового стресу (превентивну реабілітацію);

- організація медичного забезпечення та надання медичної допомоги відповідно до загальнодержавних медичних стандартів, клінічних протоколів та військово-медичних стандартів;

- формування необхідного резерву та постійна готовність сил і засобів медичних служб, цивільної системи охорони здоров'я для медичного забезпечення військ і цивільного населення;

- профілактична спрямованість діяльності медичних служб та єдині підходи при проведенні санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів;

- територіальний принцип медичного забезпечення та інтеграція системи медичного забезпечення військ в єдиний медичний простір України.

При збереженні організаційної самостійності медичних служб ЗС України та інших військових формувань, цивільних закладів охорони здоров'я Воєнно-медична доктрина України має ліквідувати відомчі розбіжності та забезпечити єдині підходи до організації медичного забезпечення і надання вичерпної медичної допомоги пораненим військовослужбовцям та цивільному населенню в умовах бойових дій і надзвичайних ситуацій.

Особливо важливе — Доктриною визначатиметься, що для потреб медичних служб і цивільної охорони здоров'я державою забезпечується виробництво та постачання за замовленнями військових формувань необхідного переліку та кількості вітчизняного медичного обладнання, майна і техніки, лікарських та профілактичних засобів, створення і утримання стратегічного запасу відповідно до затвердженої номенклатури.

Медичні служби комплектуються медичною апаратурою та технікою переважно подвійного

призначення, а також сучасним медичним і санітарно-технічним обладнанням на модульній основі, що забезпечує їх автономність та мобільність. Оснащення (переоснащення) медичних служб здійснюється програмно-цільовим методом.

Держава забезпечує орієнтування та залучення промисловості України на задоволення потреб військової медицини в частині проектування та виробництва вітчизняного наземного, водного та авіаційного транспорту, який легко адаптується до потреб евакуації поранених та хворих.

Програми підготовки медичних фахівців всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів у вищих медичних навчальних закладах мають передбачати вивчення відповідних розділів щодо медичного забезпечення військ і цивільного населення у воєнний час та під час надзвичайних ситуацій. Медичний персонал береться на військовий облік за профілем підготовки та включається до мобілізаційного резерву.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців для потреб медичних служб Збройних Сил України та інших військових формувань здійснюється в Українській військово-медичній академії за єдиним державним замовленням.

Рівень підготовки і кваліфікація медичного персоналу мають відповідати загальнодержавним вимогам та стандартам, сучасним досягненням науки і техніки та особливостям медичного забезпечення військ.

Управління системою медичного забезпечення військ у воєнний час та під час надзвичайних ситуацій здійснюється в єдиній системі управління військами відповідно до законодавства України.

Зважаючи на мету та завдання, що визначатимуться Воєнно-медичною доктриною України, а також її роллю і місцем серед інших нормативно-правових актів держави, вона має бути затвердженою указом Президента України — Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України.

Реалізація Доктрини забезпечується Кабінетом Міністрів України та органами державної влади відповідно до повноважень, визначених Конституцією України і законами України.

Воєнно-медична доктрина України задекларує та визначить принципи побудови, організації та функціонування військової медицини, а головне — вона має стати підставою для розробки Державної цільової програми розбудови військової охорони здоров'я України (Державна цільова програма) та основою формування єдиного медичного простору у воєнний час.

Державна цільова програма має об'єднати зусилля науки, освіти, охорони здоров'я, економіки та промисловості України для вирішення проблем військової охорони здоров'я за напрямками:

1. Законодавче і нормативно-правове врегулювання організації та надання медичної допомоги військовослужбовцям і цивільному населенню

у мирний та воєнний час (розробка законів та інших нормативно-правових актів, що врегулюють спільне використання потенціалу військової медицини та цивільної системи охорони здоров'я, основи для формування єдиного державного замовлення на забезпечення медичним майном, ліками, персоналом тощо).

2. Опрацювання із залученням відповідних центральних органів виконавчої влади, науково-дослідних установ та промисловості України медико-технічних вимог до індивідуальних засобів медичного захисту (аптечки індивідуальні, пакети перев'язувальні індивідуальні, індивідуальні протихімічні пакети), медичного обладнання подвійного призначення, комплектно-табельного оснащення, броньованих транспортних засобів та засобів медичної і аеромедичної евакуації, їх конструкторську розробку, замовлення і виготовлення для ЗС України та інших військових формувань.

3. Забезпечення медичних підрозділів військових частин і з'єднань, ВМГ сучасним медико-технічним і санітарно-технічним майном, пневмо- або каркасним наметовим фондом, обладнання окремих функціональних підрозділів (перев'язувальна, операційна, лабораторія тощо) в готових до застосування модулях або контейнерах на автомобільних шасі.

4. Формування відповідної структури та системи медичного забезпечення ЗС України, інших військових формувань на воєнний час з чіткою системою управління та необхідним комплектом сил і засобів.

5. Визначення порядку підготовки персоналу для медичних служб ЗС України та інших військових формувань, цивільної системи охорони здоров'я та інші напрями.

Реалізація Державної цільової програми стане практичним втіленням у життя задекларованого принципу: життя людини в Україні — понад усе.

Цілком зрозуміло, що прийняття Воєнно-медичної доктрини України не вирішить автоматично та водночас усіх проблем з медичним забезпеченням військовослужбовців та цивільного населення у воєнний час, проте поява такого документу у державі запровадить єдині підходи до організації надання медичної допомоги, лікування та реабілітації, стане основою для впорядкування відомчих керівних документів ЗС України та інших військових формувань з питань медичного забезпечення, сприятиме поліпшенню матеріально-технічного оснащення медичних служб, створить передумови для подальшого розвитку військової системи охорони здоров'я та формування єдиного медичного простору у воєнний час.

ВИСНОВКИ

1. Дійсний стан сил і засобів медичних служб ЗС України та інших військових формувань не відповідає реальним потребам військ і потребує негайного організаційного удосконалення та належного матеріально-технічного забезпечення.

2. Досвід медичного забезпечення військ в АТО та "гібридній війні" свідчить про обмежені можливості медичних служб ЗС України та інших військових формувань і викликає необхідність залучення потенціалу цивільної системи охорони здоров'я України для надання медичної допомоги та лікування військовослужбовців.

3. Вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення медичних служб ЗС України та інших військових формувань, залучення для надання медичної допомоги і лікування поранених цивільних закладів охорони здоров'я можливе за умови прийняття на загальнодержавному рівні об'єднаного документу — Воєнно-медичної доктрини України.

4. Воєнно-медична доктрина України має стати підставою для розробки Державної цільової програми розбудови військової охорони здоров'я України та основою формування єдиного медичного простору у воєнний час.

Література:

1. Андронатій В.Б., Жаховський В.О., Булах О.Ю., Лівінський В.Г. Система медичного забезпечення Збройних Сил України: сучасний стан і напрями розвитку з огляду на тенденції змін у порядку застосування військ // Наука і оборона. — 2014. — № 3. — С. 23—29.

2. Бадюк М.І. Основні засади формування нормативної бази діяльності медичної служби Збройних Сил України // Військова медицина України. — 2007. — № 1—2. — С. 5—9.

3. Білий В.Я., Пасько В.В., Сохін О.О. Військово-медична доктрина // Наука і оборона. — 2000. — № 4. — С. 18—23.

4. ООН: жертвами конфлікту на сході України стали більше 4600 человек [Електронний ресурс], 13.12.2014. — Режим доступу: <http://www.svoboda.org/content/article/26742174.html>

5. В ходе войны на востоке погибли более 1250 украинских воинов — Порошенко [Електронний ресурс], 06.12.2014. — Режим доступу: http://sensor.net.ua/news/315199/v_hode_voyny_na_vostoce_pogibli_bolee_1250_ukrainskih_voinov_poroshenko

6. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 22.10.2012 року № 220 "Про затвердження Системи оперативних стандартів Збройних Сил України (Системи документів з питань управління, застосування, підготовки та забезпечення)".

7. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 4.09.2014 року № 221 "Про затвердження Доктрини медичного забезпечення Збройних Сил України".

8. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 26.12.2013 року № 317 "Про затвердження Керівництва з медичного забезпечення Збройних Сил України у мирний час".

9. Рішення Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я від 4.09.2014 року № 04-26/4-38 "Про життя невідкладних заходів для

поліпшення стану організації медичного забезпечення населення та учасників антитерористичної операції".

10. Указ Президента України від 14.11.2014 року № 880/2014 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 листопада 2014 року "Про невідкладні заходи із забезпечення державної безпеки".

References:

1. Andronatiy, V. Zhakhovsky, V. Bulakh, O. and Livinsky, V. (2014), "The health of the Armed Forces of Ukraine: current status and directions of development in view of the trends in the application of troop", *Nauka i oborona*, vol. 3, pp. 23—29.

2. Badyuk, M. (2007), "Basic principles of formation of the regulatory framework of the medical service of the Armed Forces of Ukraine", *Vijs'kova medytsyna Ukrainy*, vol. 1—2, pp. 5—9.

3. Biliy, V. Pasko, V. and Sohin, O. (2000), "Military medical doctrine", *Nauka i oborona*, vol. 4, pp. 18—23.

4. Svoboda (2014), "UN: victims of conflict in the East of Ukraine became man morethan 4600" available at: <http://www.svoboda.org/content/article/26742174.html> (Accessed 10 January 2015).

5. Censor.NET (2014), "In the course of the war in the East perished morethan 1250 Ukrainian voynov - Poroshenko" available at: http://sensor.net.ua/news/315199/v_hode_voyny_na_vostoce_pogibli_bolee_1250_ukrainskih_voinov_poroshenko, (Accessed 10 January 2015).

6. Ministry of Defence of Ukraine (2012), Order of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine from 22.10.2012 № 220 "On approval systems operational standards of the Armed Forces of Ukraine (documents on systems management application, training and support)", Ministry of Defence of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

7. Ministry of Defence of Ukraine (2014), Order of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine from 4.09.2014 № 221 "On approval of the Doctrine of medical support Ukraine", Ministry of Defence of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

8. Ministry of Defence of Ukraine (2013), Order of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine from 26.12.2013 № 317 "On Approval Guidance on medical support Ukraine in peacetime", Ministry of Defence of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The decision of the Verkhovna Rada of Ukraine on Public Health from 04.09.2014 № 04-26/4-38 "On taking immediate steps to improve the state of health of the population and provide participants counterterrorist operation", Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

10. President of Ukraine (2014), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on November 4, 2014 "On urgent measures to ensure public safety", Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 17.12.2014 р.*